

1888-12-14

AFSENDER

Emil Hannover

MODTAGER

Johan Rohde

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Dateringsbegrundelse:

Datering i brev

Generel kommentar:

Hannover reagerer her på Rohdes opfordring til at forsone sig med Karl Madsen. Se Rohdes brev til Hannover 13. december 1888.

Afsendersted:

København

Omtalte personer:

Alice Hannover

Karl Madsen

Harald Slott-Møller

Arkivplacering:

Den Hirschsprungeske Samling

DOKUMENTINDHOLD

Hannover forsvarer sig overfor Rohde og mener ikke, at denne har ret i, at han bør forsone sig eller lempe tonen overfor Karl Madsen. Hannover påpeger, at han har sat meget på spil som følge af sin skarpe tone i debatten, og at det er udtryk for en overbevisning om, at det gavner sagen bedre at være direkte i sine ytringer end at være diplomatisk. Hannover er såret over, at Rohde ikke er kritisk nok overfor Madsen, som Hannover ikke har meget personligt til overs for. Hannover har fået nys om, at Slott-Møller har rod i sine pengesager og beder Rohde, om ikke han kan forsøge at få ham på ret kurs. En bekendt af Alice Hannover har fået lister til Wildenraths lotteri, der skal sendes ud, og de må derfor udsætte lodtrækningen, til de har fået disse retur.

TRANSSKRIFTION

1

Gl. Kongevej 91.

Kjære Rohde,

Tak for Deres Brev og dets gode Mening, paa hvilken jeg er saa ganske sikker.

Men De maa tilgive, naar det for en Gangs Skyld siges Dem – jeg véd, De er ikke vant dertil – at Deres Mening i Spørgsmaalet Madsen og mig ikke forekommer mig at være den rigtige. Jeg tilstaaer endog, at jeg med nogen Beklagelse har set Dem tage et væsentlig Madsensk Standpunkt i Spørgsmaalet om de kritiske Midler, der maa anses for gavnligst for vor Kunst.

Lad mig sige Dem strax og tjen mig i at tro paa, at jeg som Kritiker er et uegennyttigt Menneske, hvor megen Egenkjærlighed jeg end ellers er i Besiddelse af. Indrøm mig, at jeg kunde have gaaet andre Veje, hvis jeg vilde have indyndet mig hos Kunstnere og

[2]

hos Publikum. Tro dog ikke paa, at det er mig en Fornøjelse at blive

saa forhadet, som jeg i Øjeblikket er. Jeg forsikrer Dem for, at bag hver skarp Linie, jeg har skrevet, bag hvert skærende Ord, jeg har sagt, ligger der en inderlig Overbevisning om at gavne den Sag, der er vor. Jeg har bragt denne Sag mange Ofre i de faa Aar, jeg har skrevet. Jeg har ofret den Venskaber, hvis Tal snart er legio. Jeg har desuden, hvad jeg ikke før har sagt til nogen, ofret for denne Sag, som gift Mand, sat mine pekuniære Existens paa Spil. Jeg har ikke vidst og véd endnu ikke, hvad Øjeblik en radikal Ytring af mig kan berøve mig alle Midler. Og alligevel er jeg stadig beredt.

[3]

Og nu skriver De til mig, at jeg skal bringe Ofre af en Art, som jeg ikke vil og kan bringe. Hvis De bad mig om at sige min Mening endnu mere ligeud, end jeg før har gjort det, og De mente, det vilde gavne vor Sag, vilde jeg formodentlig gjøre det, for jeg troer at Vejen lige ud fører hurtigere til Maalet end alle andre Veje. Naar De derimod beder mig være med paa Krogvejene, svarer jeg nej, Og siger De mig saa, at jeg skader vor Sag, ja, kjære Ven, saa holder jeg ganske einfach op at beskæftige mig med vore lokale Forhold og trækker mig ind i mig selv og i de historiske Æmner, hvor jeg bilder mig ind at høre hjemme. Men det vil ikke ske uden Bitterhed over noget, som

[4]

jeg anser for Utaknemlighed.
Desværre indsér jeg, at dette vil blive
Enden. Karl Madsens personlige A-
version vil ikke formaa at lukke
Munden paa mig; men naar de,
hvem jeg saa brændende gjerne vil
gavne, siger mig, at jeg skader dem,
ja saa tier jeg naturligvis. Men
jeg forstaar ikke, hvorledes pludselig
alle de, paa hvis Sympathie jeg
stolede, paa én Gang alle kan
vende sig mod mig.

Med den Selvfølelse, som jo skal
udmærke mig, vil jeg sige, at jeg
troer det uklogt at sætte mig
udenfor paa denne Maade. Om
mine Ævner kan der vel dispu-
teres, men bedre Villie end min
til at hjælpe findes vel ikke saa
let igien.

[5]

2

Mit Forhold til Madsen, paa hvis
Betydning jeg lægger mindre Vægt end
De, har ikke forandret sig, siden jeg
modtog Deres hans Brev. Jeg besvarede dette,
modtog derefter et andet Brev i
mildere Udtryk men med samme
Indhold. Dette har jeg ikke besvaret
og agter heller ikke at gjøre det.
Jeg har gjort hans Karakter op
og finder den stedse mindre appe-
titlig. Jeg tager ikke i Betænkning
at skrive sort paa hvidt, at han
er en uvederhæftig og intrigant
Person, hvem jeg i Fremtiden
ønsker at staa personlig fjærnt.
Han har opført sig sjofelt, – ikke
mindst ved i den sidste Tid at
lirke mine faa gode Venner fra

mig. Jeg agter ikke at hævne mig,
for jeg er ikke smaalig. Hvor let

[6]

vilde det ellers ikke være for mig
at gaa til f. Ex. P. Johansen og sige
ham: K. M. bagtaler Dem, er-
klærer Dem for en ren Idiot,
men siger aabent (til mig): "hvor-
for skulde jeg ikke bruge ham". Men
jeg gjør ikke dette, thi jeg tænker
som saa, at et Onde udrydder sig
selv. Jeg venter rolig paa den Tid,
som sikkert vil komme, hvor
Madsen vil komme til at
staa i det rette Lys, og jeg
smigrer mig med, at jeg er den
første, som har forstaaet at
værd sætte denne Mand.

Jeg forsikrer Dem for, at jeg ikke
skriver dette af personlig Uvillie
mod Madsen og for at faa hans
Venner mod ham. Jeg fortalte
Dem min Kollision med ham,

[7]

fordi jeg vilde, at dog én skulde
vide, hvad der var hændet mellem
os og kunne regulere den Fremstilling
af Sagen, som jeg vidste Madsen
ikke vilde undlade at give. Jeg
mener mig ikke fejlfri i min
Optræden, men jeg har villet, man
skulde vide, at Madsens Fejl
deler jeg ikke.

Ser De, kjære Ven, jeg er bleven
skeptisk efter dette. Jeg lover ikke,
at De ikke oftere skal finde mit
Navn under Behandlingen af et
aktuelt Æmne, men jeg vil frem-
tidig skrive om sligt med mindre
Glæde end før. Jeg vil sé Ansigter

for mig, hvor jeg før kun saa en
Sag, som fremdeles er mig kjær, men
mindre hellig end før.

[8]

Jeg skal nu sige stop med
disse Betragtninger, men endnu
maa jeg spørge, om vi to da ikke
er enige i alt Fald om dette ene,
at "Kunstbladet" er blevet – skal
vi sige: "uheldig" redigeret, og at
Madsen har – skal vi sige: "for-
bavset" os nogle Gange. Nuvel, er
vi enige derom, er De da ikke og-
saa enig med mig i, at der i
Øjeblikket ingen særlig Grund
er til at give Madsen et
"Tillids"- og mig et "Mistillids"-
Votum. Og hvorfor vil De da netop
benytte dette Øjeblik, hvor saa
mange af mine Forhaabninger
synes at ramle, til at stille Dem
paa Madsens Side og tilraabe
mig sammen med ham et
"mindre skarp", – altsaa et "lad os
være fri for Dig"!

[9]

3

Men ligemeget: De er et af de
faa Mennesker, paa hvis Ærlighed
jeg ganske stoler, og jeg holder lige
meget af Dem, selv om det har
forbavset mig, at Deres Brev ikke
synes ganske upaavirket af den
Mand, hvis Navn jeg nu ikke
gider nævne oftere. –
Jeg kommer nu til en
ganske anden Sag. Jeg talte i Dag
med en ung Mand, der er ansat
hos Vexellérfirmaet Levin, hvor
Møller har anbragt sine Penge.

Han kom til mig og sagde mig
at han, da jeg han vidste, jeg
kjendte Møller, vilde betro mig
noget, som han ganske vist ikke
havde Lov til at sige. Men han
antog, jeg dermed kunde forebygge

[10]

en eventuel Katastrofe.

Sagen forholder sig saaledes: Møller
har som sagt ordnet sine Penge-
sager med Levin paa den Maade,
at han kan trække paa
nærmere opgivne, udenlandske
Banquiers. I de to Maaneder,
han har været borte, har han
brugt 3000 francs. Bliver han
saadan ved, vil altsaa paa lidt
mere end et halvt Aar hele
hans Formue være opbrugt.
Kan De ikke faa Møller til
Fornuft? –

En Dame af min Kones Bekjendtskab
har nylig faaet en Del
Lister til at sende ud. Træknin-
gen maa altsaa vente, til disse

[11]

Lister er komne tilbage. Det
Bidrag for hvilket Fru E. Hen-
riques har tegnet sig, beder jeg
Dem stryge, da paagældende Dames
Mand har beklaget sig over
det til en fælles Bekjendt af os. –
De har nu sét, at jeg er
ganske uforbederlig i min Ud-
tryksform. Men forhaabentlig vil
denne ikke kunne skræmme Dem
saameget, at vi to nu ogsaa skulde
komme bort fra hinanden. Jeg
vilde beklage dette mange Gange
mere end jeg beklager et Brud

med en Mand, med hvem jeg
paa ingen Maade passer sammen.
Min Kone beder mig hilse

[12]

Dem. Hun er ikke endnu rask
nok til at rejse. Jeg længes efter
at komme bort.

Deres hengivne Ven

Emil Hannover

d. 14 - XII - 88.

1
9. Kongenij 91. 9

Kjære Rohde,

Tak for Deres Brev og dets gode Mening,
paa hvilket jeg er saa ganske sikker.
men de maa tilgive, naar det for en
gansg Skyld siges Dem - ja vist, de er
ikke vant dertil - at Deres Mening
i Spørgsmaalet maaden og mig ikke
forekommer mig at være den rigtige.
Jeg tilstaar endog, at jeg med nogen
Beklæghed har set Dem tage et
væsentlig matersk Standpunkt i
Spørgsmaalet om de kritiske Middel,
de maa anses for gavnligt for vor
Kunst.

Laad mig sig Dem stax og tjue mig i
at tro paa, at jeg som Kritiker er
et uegenlyst Menneske, hvor nogen
Egenkjerlighed jeg end ellers er i Besiddel-
se af. Indrøm mig, at jeg kunde
have gaaet andre Veje, hvis jeg vilde
have indgaaet mig hos Kunstnere og

hos Publikum. Tro dog ikke paa,
at det er mig en Fornøjelse at blive
saa forhatt, som jer i Øjeblikket
er. Jer forstikker dem faa, at bag
hver skarp Linie, jer har skrevet,
bag hvert skærende Ord, jer har sagt,
ligger der en indelig Overbevisning
om at gaae den Sag, der er vor.
Jer har bragt denne Sag mange
Oppe i de faa Aar, jer har skrevet.
Jer har opet den Venstrebens, hvis
Tal snart er legio. Jer har desuden,
hvad jer ikke før har sagt til
nogen, opet for denne Sag, som
gift Mand, sat min pessimisme
Existent paa Spil. Jer har ikke viddt
og ved endnu ikke, hvad Øjeblik
en radikal Opfynding af mig kan berøve
mig alle Midler. Og alligevel er jer
stadig her.

Og nu skriv de til mig, at j^{re}
skal bringe Ofte af en Art, som
j^{re} ikke vil og kan bringe. Hvis
de har mig om at sige min Mening
endnu mere ligent, end j^{re} for har
gjort det, og de mente, det vilde
gaare vor Sag, vilde j^{re} formentlig
gjøre det, for j^{re} troer at Vejen lige
ind forer hurtigere til maallet end
alle andre Vej. Naar de derimod
beder mig vore med par Forspørgsels,
svare j^{re} nej. Og sige de mig saa,
at j^{re} skade vor Sag, ja, kjære Ven,
saa holder j^{re} ganske einfach op
at berkjæftige mig med vore lo-
kale Forhold og trække mig ind
i mig selv og i de historiske Om-
stændigheder, hvor j^{re} biler mig ind at
høre hjemme. Men det vil ikke
ske inden Brittenhed over noget, som

11.

jv ansie for Uakknowledgheit.
Desvare indseer jv, at dette vil blive
Bortseet. Karl Madsens personlige A-
version vil ikke formaa at luteke
minde for mig; men naade,
hvorn jv saa brøntende gjæmme vil
gaae, sig mig, at jv skade den,
ja saa tier jv naturligvis. Men
jv fortæller ikke, hvorledes pludselig
alle de, paa hvis Sympathi jv
stolte, paa en Gang alle kan
vende sig mod mig.
Med den Selvfølelse, som jo skal
indmærke mig, vil jv sig, at jv
troer det ukloft at sette mig
indseer paa denne Maade. Om
mine Aender kan de vel Dispär-
teres, men bedre Villie end min
til at hjælpe findes vil ikke saa
let igjennem.

2
mit Forhold til Madsen, ^{pag} hvis
Betydning j^r lægge mindre Vægt end
De, har ikke forandret sig, således j^r
modtog ^{hans} Dens Brev. j^r bevarede dette,
modtog derefter et andet Brev i
milsen Udtryk men med samme
Indhold. Dette har j^r ikke bevaret
og efter hellig ikke at gøre det.
j^r har gjort hans Karakter op
og finder den stærke mindre appe-
titlig. j^r tager ikke i Betænkning
at skrive rovt paa hvist, at han
er en iværksøftig og intrigant
Person, hvem j^r i Tænkningen
ønsker at staa personlig fjendt.
Han har opført sig sjofelt, - ikke
mindst vel i den sidste Tid at
lække min faa gode Venner fra
mig j^r efter ikke at hævne mig,
for j^r er ikke smaatlig. Hvor let

vilde det ellers ikke være for mig
at gaa til f. ex P. Johansen og sige
ham: K. M. bagefter Dem, er
klædt Dem for en ren idiot,
men siger aabent (til mig): „hva-
for skænde j^{er} ikke bruge ham. Men
j^{er} j^{er} ikke dette, thi j^{er} tænker
som saa, at et Onde indrykter sig
vel. j^{er} ventet rolig paa den Tid,
som sikkert vil komme, hvor
madren vil komme til at
staa i det rette Lys, og j^{er}
smigre mig med, at j^{er} er den
første, som har forstaaet at
værballe denne Mand.

j^{er} forsikrer Dem fa, at j^{er} ikke
skriver dette af personlig Villie
mod Madren og fa at fae hans
Venne mod ham. j^{er} fortælle
Dem min Kollision med ham,

fordi j^r vilde, at dog in størst
vide, hvad de var hænsat mellem
os og kunne regulere den Fremstilling
af Sagen, som j^r vilde maade
ikke vilde medlade at give. j^r
men mig ikke fejlfri i min
Opførelse, men j^r har villet, man
skulde vide, at maadens Fejl
delu j^r ikke.

Se de, kjære Ven, j^r er bleven
skeptisk efter dette. j^r lover ikke,
at de ikke efter skal finde mit
navn under Behandlingen af et
aktuelt Anlæg, men j^r vil frem-
tidig skrive om slikt med mindre
Glæde end før. j^r vil se Ansigten
for mig, hvor j^r før kunne see en
Sag, som fremdeles er mig kjær, men
mindre hellig end før.

Ju skal nu sige stop med
dine Betragtninger, men endnu
maa ju spørge, om vi to da ikke
er enige i alt. Talt om dette end,
at Kunstbladet er bleet - skal
vi sige: "uheldig" resigeret, og at
Madsen har - skal vi sige: for-
bavet os nogle Gange. Nuvel, er
vi enige derom, er de da ikke og-
saa enig med mig i, at der i
Øjeblikket ingen særlig Grund
er til at give Madsen et
"Tillids" og mig et "Mistillids"
Votum. Og hvorfor vil ^{de} da netop
benytte dette Øjeblik, hvor saa
mange af mine Forhænderinger
synes at ramle, til at stille Dem
paa Madsens Side og tilraabe
mig sammen med ham et
"mindre skarp", - altsaa et "lad os
være fri for Dig"!

3

men ligemyt: De er et af de
få mennesker, paa hvis Ærlighed
j^h ganske stole, og j^h holder lige
myt af Dem, selv om det har
forbavset mig, at Deres Brev ikke
synes ganske upaarvirket af den
Mand, hvis Navn j^h nu ikke
giver navne oftere. —

j^h kommer nu til en
ganske anden Sag. j^h talte i Dag
med en ung Mand, der er ansat
hos Vexellierfirmaet Levin, hvor
Møller har anbragt sine Peng.
Han kom til mig og sagde mig
at han, da ~~j^h~~ han vidste, j^h
kjendte Møller, vilde betro mig
noget, som han ganske vist ikke
havde lov til at sige. Men han
antog, j^h dermed skulde forbygge

en eventuel Katastrofe.
Sagen forholder sig saaledes: Møller
har som sagt ordnet sine Pengesagen
med Levin paa den Maade,
at han kan trække paa
nærmere opgjøre, indenlandske
Banquiers. I de to Maanedes,
han har været borte, har han
brøgt 3000 francs. Blev han
saadan ved, vil altmæ paa lidt
mere end et halvt Aar hele
hans Formue være opbrøgt.
Kan de ikke paa Møller til
Formue? —

En Dame af min Kones Bekjendtskab
har nylig faaet en del
Lister til at sende ind. Trekmis.
Du maa altmæ vente, til disse

listig u komme tilbage. Det
Bidrag for hvilket Frø E. Hen.
riges her tegnet sig, betes jer
den stryge, da paagældende Dames
mand har betragtet sig over
det til en fælles Bekjendtt af os. -

De har nu set, at jer u
ganske i forberedelse i min U.
tragesform. Men forhøventlig vil
denne ikke kunne skramme den
samme, at vi to nu ogsaa skulde
komme bort for hinanden. Jer
ville betragte dette mange Gang
mere end jer betragter et Brud
med en Mand, med hvem jer
for ingen Maade passer sammen.

Min Kone betes mig hils

Dem. Hvis en ikke endnu rask
nok til at rejse. jⁿ længes efter
at komme bort.

Deres hengivne Ven

Emil Hannover

D. 14 - XII - 88.